

KRİZ DÖNEMLERİ İÇİN BİR FIRSAT: MİKRODAN MAKROYA BARTER SİSTEMİ

Burcu BİLİR

Takas, kuşkusuz insanoğlunun en önemli buluşlarından biri.

Elindeki bir malı, ihtiyacı olan başka bir mal ile değiştiren insanoğlu farkında olmadan ticaretin de temellerini attı.

Örneğin, karnını doyuracak bir miktar erzak için, kişisel bir eşyasından vazgeçti.

Paranın icadı ile birlikte ticaretin şekli de değişti. Küçük işletmeler giderek çok uluslu hale geldi.

Ekonomik serbestleşme ile birlikte ticarete sınırlar kalktı ve bu durum ekonomileri daha kırılğan bir hale getirdi.

Yaşanan ekonomik ve politik istikrarsızlıklar büyük küçük demeden bütün işletmeleri etkiledi.

Üretim kapasitelerinin düştüğü dönemlerde ellerindeki stokları nakde çeviremeyen işletmelerin sayısı giderek arttı ve nakit sıkışıklığı firmaların yaşadığı en büyük sorun haline geldi.

Nakit sıkışıklığının yaşandığı dönemlerde insanoğlu aslına dönerek yeniden takas ekonomisine sarıldı.

Dünya ticaretinde ezberler bozuldu. Para tükendi, takas sistemi geri geldi. Ama farklılıklarla.

Günümüzde "Barter Ticareti, çeşitli kaynaklarca "geleceğin en büyük finans olayı" olarak tanıtılmakta ve önümüzdeki yıllarda dünya ticaretinin %50'sinin Barter sistemi ile yapılacağı söylenmektedir.

Peki nedir bu barter?

Barter, özetle satın alınan mal ve hizmetin bedelinin üretilen mal ve hizmet ile ödendiği alternatif bir ticari sistem.

Sistemde bulunan firmalar ile mal ve hizmetler bir barter şirketi tarafından buluşturulmaktadır.

Sisteme giren bir firma satın aldığı mal ve hizmetin bedelini, para kullanmadan, yine kendi ürettiği mal veya hizmetle geri ödemektedir.

Firmalar birbirlerinden doğrudan alım yapmakta, ancak sisteme borçlanmaktadır.

Sistemde muhasebe hizmetlerinden ofis malzemelerine, sektörel hizmetlerden mimarlığa, dış bakımından sigortacılığa kadar pek çok mal ve hizmetin ticareti söz konusu.

Sistemin en önemli avantajları;

- Atıl kaynakların kullanılmasını sağlaması,
- Borçlanma ve finansman giderlerini azaltması,
- Kaynak maliyetini düşürmesi,
- Tahsilat ve teslimiyet riskini en aza indirmesi,
- Yeni müşteriler kazandırmasıdır.

Barter sisteminde;

- Sisteme sunulan malların stokta kalan düşük kaliteli ya da demode mallar olması,
- Malı zamanında temin edememekten kaynaklanan sorunlar,
- Barter sistemi işleticisine hem alım hem de satımda komisyon ödenmesi,
- Malların, fiyat, kalite, teslim süresi vb. gibi şartlardan tamamen barter yapan firmaların sorumlu olması gibi dezavantajlar da söz konusu olabilmekte.

Barter hangi derde devadır?

Barter sistemin avantajlarından hem mikro hem de makro alanda yararlanmak mümkün.

Mikro açıdan bakıldığında; barter sistemi KOBİ'ler için en uygun finansman modellerinden biri.

KOBİ'ler, ihtiyaç duydukları hammadde ve yardımcı malzemelerini barter ortak pazarından karşılayabilmekte.

Ayrıca sistem KOBİ'lerin dış piyasaya girme zorluklarını aşmaları için önemli bir fırsat.

Sistem, hizmet sektöründe de yaygın bir kullanım alanı bulmakta.

En kolay barter yapılacak sektörlerden biri de turizm.

Turizm sektöründe barter uygulaması, apart otellerden devre tatil yatırımlarına, yat ve tekne üretiminden, seyahat acentelerine, yiyecek-içecek işletmelerinden uçak ve otomobil kiralama şirketlerine kadar geniş bir yelpazeye hitap etmekte.

Sistem yalnızca firmalar tarafından değil, yerel yönetimler tarafında da kullanılabilir.

Ticaret ve sanayi odaları, il özel idareleri, belediyeler, iş adamı dernekleri ve sektörel dernekler de barter sistemine başvurabilmekte.

Makro açıdan bakıldığında; ülke mevzuatına uygunluğunun söz konusu olduğu durumlarda ülke borçlarının bile uluslararası barter uygulamaları ile kapatılması mümkün.

Ayrıca barter,

- Ülke genelindeki ekonomik krizlerin aşılmasında,
- Nakit sıkışıklığının giderilmesinde,
- Teşvik edilmesi düşünülen sektörlerin ihtiyacının giderilmesinde,
- Durgunluk, resesyon, ihracatta kota gibi baş edilmesi güç problemlerin çözümünde kullanılacak basit ve etkili bir yol olarak sunulmakta.

Sistem, ülkeler arasındaki ticarete de yaygın.

- Çin'in bazı Afrika ülkelerinden maden alıp, karşılığında altyapı yatırımı gerçekleştirmesi,
- Suudi Arabistan'ın petrol karşılığında Asya ülkelerinden gıda alması,
- Dubai'nin mimari projelerini sürdürmek için, ham madde karşılığında gayrimenkul önermesi gibi uygulama örnekleri var.

Dünyada ve ülkemizde barter sistemin oluşumu 1930'lu yıllara rastlamakta.

Bugün dünyada 700 bini aşkın firma barter sisteminden faydalanmakta.

İşlem hacmi ise yaklaşık 500 milyar dolar.

Sistem ABD ve Avrupa ülkelerinde yaygın olarak uygulanıyor.

Bu ülkelerde en basit alışverişlerin bile finansmanında barter ön planda. Frankfurt'ta günlük gazete satın alınması, Viyana'da taksiye binilmesi gibi örnekler mevcut.

Japonya'daki bazı barter kuruluşları üye firmanın finansman departmanı veya satış departmanı gibi çalışıyor.

Ülkemizde 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren uygulanmaya başlayan sistemde işlem hacmi 800 milyon doları bulmakta.

Kullanım alanı son yıllarda artmış olsa da ülkemizde barter sistemine gereken önemin verildiğini söylemek mümkün değil.

Sistem yeterince tanınmamakta ve diğer finansal sistemlerin gölgesinde kalmış durumda.

Barter ile ilgili yasal bir mevzuat henüz mevcut değil.

ABD'de 380 sayfadaki özel bir yasa olmasına karşın, ülkemizde bu sistem Türk Ticaret Yasası kapsamında yürütülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Günümüzde birçok işletmenin iflas etmesi veya küçülme politikası izlemesinin temel nedeni, önerilen alternatif finansman yöntemlerinin temelini yine paraya dayanması.

Paranın maliyetinin en aza indirilmesi noktasından hareket eden Barter sistemi, tam bu noktada devreye giriyor.

Sistem, nakit sıkışıklığında olan işletmelere parasız bir çözüm.

Bu yüzden barter, çeşitli kaynaklarca "geleceğin iş modeli" olarak tanıtılıyor. Sistemin iş dünyası açısından asıl etkinliğinin ise 21. yy'da artacağı beklenmekte.

Gelişen teknoloji ve elektronik ticaretin giderek yaygınlaşması, sistemin gelişimini arttıracak unsurlar arasında.

Barter sisteminin nakit sıkışıklığının yaşandığı, ekonomik kırılganlıkların fazla olduğu ülkelerde yaygınlaşması mümkün.

Bu çerçevede sistemin ülkemizde de kullanım alanları yaygınlaştırılmalı ve çeşitli düzenlemelerle özendirilmeli.

Barter sisteminin daha etkin kullanılması için sistemin avantajlarının ve sağladığı olanaklarının iyi tanıtılması gerekmektedir.

Bu kapsamda;

- Barter işletmelerinin kuruluşunda kolaylıkların sağlanması,
- Barter şirketlerinin de sistemden yararlanmak isteyenlere değişik hizmet olanakları sağlaması,
- Sistemin çeşitli eğitim kurumlarında tanıtılması, konunun eğitim müfredatlarında yer alması,
- Profesyonel barter uzmanlarının eğitilmesi açısından kurslar açılması,
- Barter uzmanlığının yeni bir iş kolu olarak tanıtılması sistemin ülkemizde de daha etkin kullanılması için alternatif çözümler olabilir.

Gerekli yasal düzenlemelerinin oluşturulması, sistemi tanıtmaya ve geliştirme çalışmaları sonucunda Barter sistemi, ülkemiz için de çok faydalı bir finansman tekniği olacaktır.

Kaynakça

- Özgür Biyan, “Barter İşlemlerinin Türk Vergi Hukuku Karşısındaki Durumu”, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı: 253, Ekim 2009
- www.Rantbarter.Com
- Ertürk Demirel, “Barter Sistemi Ve Ekonomik Krizde Anlamı”, www.ajansbir.com
- Hilmi Kırılıoğlu, Ali Akaytay, Aydın Bağdat, “Bir Alternatif Finansman Modeli: Barter İşlemleri Ve Muhasebeleştirilmesi”, Sakarya Üniversitesi İ.İ.B.F İşletme Bölümü
- Ebru Günlü, “Turizm Sektöründe Takas (Barter) Sisteminin Kullanımı” DEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:2, Sayı: 2, 2000
- Davacav Dorcpalam, “Yeni Bir Finansman Aracı Olarak Barter (Takas) Sistemi Ve Muhasebeleştirilmesi”, DEÜ Uluslararası İşletmecilik Programı, Yüksek Lisans Tezi, 2007